

1.1.1995 TARİHİNDEN ÖNCE ALINAN YATIRIM TEŞVİK BELGELERİNE İLİŞKİN YATIRIM HARCAMALARINDA ENDEKSLEME

Sakıp ŞEKER*

I YATIRIM İNDİRİMİ KAVRAMI VE KONUSU

Yatırımların artırılması yoluyla kalkınma ve büyümenin sağlanabilmesinin yollarından birisi de yatırım indirimi uygulamasıdır. Yatırım indirimi uygulaması yapılan yatırım harcamasının belli bir kısmının veya tamamının ticari veya zirai kazançtan indirilmesi suretiyle yatırım yapan mükelleflerden daha az vergi alınması amacını taşır. Ülkemizde yatırım indirimi suretiyle kurumlara sağlanan azami vergi avantajı 27.5 puandır. Diğer bir ifade ile % 100 yatırım indiriminden yararlanan kurumlardaki vergi yükü %44 yerine % 16.5'ta kalmaktadır.

II ENDEKSLEME UYGULAMASI

Yatırım indirimi kar elde eden işletmelerin faydalandığı bir teşvik yöntemi olduğundan, yatırım dönemi içinde herhangi bir gelir beyan etmeyen mükellefler kullanamadıkları indirim tutarını, karlı oldukları daha sonraki yıllara devredebilmektedirler. Ancak, yüksek enflasyon nedeniyle yatırım döneminde kullanılmayan indirimler aşınmakta ve yatırım dönemi uzadıkça yararlanılacak yatırım indirimi reel olarak düşmektedir.

İşte bu olumsuz durumu önlemek için 4108 Sayılı Kanunda Gelir Vergisi Kanunu'nun Ek: 4 maddesinde yapılan değişiklikle, 1.1.1995 tarihinden geçerli olmak üzere, ilgili yıl kazancından indirilemeyen yatırım indirimi tutarını izleyen ilk üç yılda Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre bu yıllar için belirlenen yeniden değerlendirme oranında artırımına imkanı getirilmiştir. 3 yıllık süre yatırım dönemi uzun olan işletmeler yönünden yetersiz kalmaktadır.

III 187 NO.LU GVK GENEL TEBLİĞİ

Endeksleme uygulaması ile ilgili olarak yayınlanan 187 No.lu GVK Genel Tebliğinde(1)

"4108 Sayılı Kanun'un geçici 43. madde'sine göre endeksleme 1.1.1995 tarihinden sonra alınan yatırım teşvik belgelerine ilişkin yatırım harcamalarına uygulanacağından, bu tarihten önce alınan yatırım teşvik belgelerine ilişkin yatırım harcamalarıyla ilgili olup, yeterli kazancın olmaması nedeniyle 1995 ve müteakip yıllara devrolunan yatırım indirimi tutarları, endekslemeyetabi tutulmadan indirim konusu yapılacaktır" denilmektedir.

Maliye Bakanlığınca yayınlanan 187 No.lu Tebliğdeki "1.1.1995 tarihinden önce alınan yatırım teşvik belgelerine istinaden yapılacak harcamalara endeksleme yapılamayacağı" görüşünün, Kanun'un Geçici 43. maddesinde söz konusu kanun değişikliğinin yürürlük süresini belirleyen hükümden kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Keza, Ek: 4, maddede böyle bir hüküm yoktur. Geçici 43. maddenin 1. fıkrası aynen şöyledir;

"Gelir Vergisi Kanunu'nun bu kanunla değişik Ek: 3. maddesi hükümleri 1.1.1994 tarihinden sonra, Ek 4. maddesi hükmü 1.1.1995 tarihinden sonra, Yatırım Teşvik Belgesine bağlanmış olan yatırımlar için 1.1.1995 tarihinden itibaren yapılan yatırım harcamalarına uygulanır".

Bilindiği gibi 4108 Sayılı Kanun'la Ek 3. maddede yapılan değişikliklerle yatırım indiriminin konusu genişletilmiş ve mükelleflere 1994 yılı beyannameleri için düzeltme beyannamesi verebilmeleri hakkı tanınmıştır. Ek 4. madde değişikliği ise endeksleme uygulamasını içermekte olup parantez

içinde teşvik belgesiz yatırımların endeksleme hakkından yararlandırılmayacağı belirtilmiştir.

Ek 4. maddenin değişik ikinci fıkrası şöyledir;

"İlgili yıl kazancından indirilemeyen yatırım indirim tutarı, izleyen ilk üç yılda Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre bu yıllar izni belirlenen yeniden değerlendirme oranında artırılarak dikkate alınır. (Teşvik belgesiz yatırımlar bu maddedeki yeniden değerlendirme hükümlerinden faydalanamaz)"

Özetle, Geçici 43. madde de endeksleme uygulamasından 1.1.1995 tarihinden sonra yapılan teşvik belgeli yatırım harcamalarının faydalanabileceği açıkça belirtilmiştir. Eğer böyle bir hüküm konulmamış olsaydı 4108 Sayılı Kanun 2.6.1995 tarihinde yayınlandığından kanunların geriye yürümediği ilkesi gereği 1.1.1995 2.6.1995 dönemindeki yatırım harcamaları endekslemeden yararlanamayacaktı.

Geçici 43. maddedeki ifadenin güzel ve doğru bir Türkçe ile yazılmadığı bir gerçektir. Ancak, Ek 4. maddenin 2. fıkrasındaki parantez içi hüküm burada virgül ile ayrılmak istenmiştir.".....

1.1.1995 tarihinden sonra" ifadesinin sonundaki **virgül'e** dikkat edilmediği takdirde kanun hükmünün 187 No.lu Tebliğdeki gibi anlaşılması normaldir. Ancak buradaki virgülü görmemezlik edemeyiz. **Onun için kanunların yorumunda aman virgüle dikkat diyoruz.**

Virgülden sonraki ifade endekslemenin münhasıran teşvik belgeli yatırımlara uygulanacağını bir kez daha vurgulanmak istenmesindedir. Esasen bu ikinci ifadeye hiç gerek bulunmamaktaydı. Çünkü teşvik belgesiz yatırımların Ek: 4. maddedeki endeksleme uygulamasından faydalanamayacağı açıkça yer almıştır. Geçici maddede tekrarlama yapılmasaydı veya esas maddede olduğu gibi sözkonusu ifade parantez içine alınsaydı bu yanlış anlamalar olmayacaktı.

IV LEHTE OLAN DEĞİŞİKLİKLERDEN FAYDALANILMASI BİR TEMEL HUKUK İLKESİDİR

Vergilendirmenin temel ilkelerinden birisi eşitlik ilkesidir. Aynı alanda yatırım yapan iki firmadan birisi yatırıma önce başladığı için cezalandırılabilir mi? Eski teşvik belgeli yatırımcılara endeksleme hakkının kullandırılmaması haksız rekabete neden olacaktır. Eski tarihli teşvik belgeleri alınırken endekslemenin olmayacağını bilindiği gibi gerekçelerle de konu savunulamaz. Aksi takdirde 1.1.1995 2.6.1995 tarihleri arasında verilen teşvik belgeleri içinde aynı şey söylenebilir. Ötedenberi, teşvikle ilgili lehte olan değişiklikler daha önce belge alanlara uygulanmıştır. Nitekim aynı Tebliğde, yatırım indirimi oranlarındaki mükellefler lehine değişme nedeniyle teşvik belgelerine şerh ettirmek şartıyla eski oran yerine yeni oranların esas alınabileceği açıklanmış bulunmaktadır.

"Tebliğde, bize göre ciddi bir hata vardır. Burada, belgenin ne zaman alındığı değil, yatırım indirimi hakkının hangi yılda doğduğu önemlidir. Çünkü, hangi yılda alınmış teşvik belgesi kapsamında olursa olsun, 1995 ve izleyen yıllarda doğan yatırım indirimi hakları, kazanç yetersizliği nedeniyle kullanılmayarak gelecek yıllara devredildiği takdirde, endekslemeye konu edilebilmelidir(2)

Konuya hangi yönden bakılırsa bakılsın 187 No.lu GVK Genel Tebliğinde yasanın lafzına ve amacına aykırı, mükellef aleyhine eşitlik temelinden uzak bir yoruma gidilmiştir. Maliye Bakanlığı'nın diğer pek çok konuda gösterdiği olumlu duyarlılığı burada da göstererek, gereksiz ihtilaflara meydan vermeden bu hatalı uygulamadan bir an önce döneceğini umuyoruz.

[\(*\)](#) Maliye Bakanlığı E. Gelirler Bařkontrolörü, YMM.

[\(1\)](#) 187 No.lu GVK Genel Tebliği 3 Ađustos 1995 Tarih ve 22363 sayılı RG'de yayınlanmıştır.

(2) Şükrü KIZILOĞ, "Yatırım indiriminde Endeksleme Avantajı", **SABAH**,
"Mali Yaklaşım Köşesi"

